

การศึกษาความเข้มแข็งและการวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ

The Study of Strengthening and Factors Effecting of the Non-Performing Loans of Micro-Financial in the Northern Region

ดร. สุรัชย์ กังวล¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเข้มแข็งและวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ หน่วยการวิเคราะห์เป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียนในเขตภาคเหนือ จำนวน 86 สหกรณ์ ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าลักษณะความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนนั้น ทุนทางสังคม ภาวะผู้นำ และกระบวนการบริหารจัดการภาพรวมของความเข้มแข็งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มากที่สุดคือ กระบวนการบริหารจัดการ รองลงมาคือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วม รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่สินเชื่อและปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมมากที่สุดคือ ทุนทางสังคม รองลงมาคือ ภาวะผู้นำ ซึ่งคณะกรรมการสหกรณ์และสมาชิก ต้องตระหนักและเรียนรู้ให้เข้าใจถึงหลักการอุดมการณ์ของสหกรณ์อย่างลึกซึ้ง เพราะสหกรณ์เป็นของสมาชิกทุกคนและสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมทางการเงิน เมื่อกู้ยืมเงินสหกรณ์ไปแล้วต้องชำระให้ตรงตามเงื่อนไข สหกรณ์จึงจะเกิดความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของชุมชนต่อไปได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ สถาบันการเงินชุมชน การวิเคราะห์เส้นทาง

ABSTRACT

The objective of this study was to study the strengthening and factors effecting of the non-performing loans of micro-financial in the Northern Region. This research was a quantitative research which 86 credit union cooperatives were sampling. The data was analyzed in mean, standard deviation and path analysis. The results showed that the social capital, leadership and management process brought to the strength of micro-finance at high level. The direct factors were management process and interest rates, respectively. The indirect factors were participation and credit officer, respectively. As well, the direct and indirect factors were social capital and leadership. Moreover, the cooperative committees and members should deeply realize and understand the principles and ideals of cooperative for immuring the non-performing loans. Because of cooperative belonged to cooperative members, then they had to practice following the loan conditions for strengthening and sustaining of community.

Keywords: Non-Performing Loans, Community Financial Institute, Path analysis

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากการที่คนกลุ่มใหญ่ของประเทศไม่มีเงินทุนของตนเอง ส่งผลให้เกิดการขาดโอกาสในการยกระดับชีวิต ไม่มีเงินทุนเพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ ไม่มีโอกาสใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินหลักได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีอาชีพรายได้ไม่แน่นอน ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน และขั้นตอนการเข้าถึงบริการยุ่งยากซับซ้อนทำให้ต้องพึ่งแหล่งเงินกู้นอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยสูง ถูกการเอารัดเอาเปรียบทางด้านการเงินไม่สามารถล้มตาอ้าปากในการดำรงชีวิตอยู่ได้ ส่งผลทำให้ชุมชนต้องพึ่งพาตนเองโดยการร่วมกันจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ชุมชนหลายแห่งได้คิดจัดตั้งกองทุน กลุ่มออมทรัพย์สหกรณ์ เครดิตยูเนียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น ซึ่งสหกรณ์เครดิตยูเนียนถือเป็นสถาบันการเงินชุมชนอีกแห่งหนึ่งที่ได้ก่อตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือด้านการเงินและสวัสดิการของชุมชนกันเอง โดยสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของ แต่การดำเนินงานมักประสบกับปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินและด้านสินเชื่อ โดยเฉพาะปัญหาการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้เน้นการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาระบบการคุ้มครองหรือสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อการประกอบอาชีพและรายได้อย่างทั่วถึง และการเพิ่มประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการให้บริการของสถาบันการเงินชุมชน ระบบการเงินฐานรากให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2554) และจากข้อมูลปีพ.ศ. 2552 พบว่าสหกรณ์มีหนี้เสียหรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (non-performing loans : NPL) 20,000 ล้านบาทคิดเป็น ร้อยละ 0.025 ของหนี้ทั้งหมด สหกรณ์มีทุนดำเนินงาน 932,158.25 ล้านบาท สหกรณ์ประสบปัญหาการจัดการหนี้ตามกฎหมาย ซึ่งถ้าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์เป็น

อย่างมาก เช่น เงินสดขาดบัญชีลูกหนี้ค้างชำระนาน ดอกเบี้ยเงินกู้เรียกเก็บไม่ได้ กรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงได้มีคำสั่งที่ 144/2553 ลงวันที่ 23 เมษายน 2553 ระบุให้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ เพื่อป้องกันปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เฉลี่ยสหกรณ์ละ 6.08 ล้านบาท โดยให้จัดทำแผนงานและเป้าหมายในการดำเนินงาน เชื่อว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาลูกหนี้เงินกู้ผิดนัดชำระหนี้ได้ (สถาบันพัฒนากรรมการสหกรณ์, 2554)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่องการศึกษาความเข้มแข็งและการวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะต้องการเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยกระตุ้นให้สถาบันการเงินชุมชนหันมาให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อมากยิ่งขึ้น โดยต้องมีการวางระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน รวมไปถึงมีการป้องกันไม่ให้เกิดหนี้มี ปัญหาเกี่ยวกับลูกหนี้เงินกู้ผิดนัดชำระหนี้เพื่อให้สถาบันการเงินชุมชนเป็นแหล่งทุนที่สำคัญสำหรับชุมชนต่อไป ในอนาคตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีนัยยะต่อการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา การวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีนัยยะต่อการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือนั้น ศึกษาเฉพาะตัวแปร ทุนทางสังคมภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เจ้าหน้าที่สินเชื่อหรือผู้ที่ทำหน้าที่สินเชื่อ กระบวนการบริหารจัดการ และสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เท่านั้น

2. ด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่ตั้งและดำเนินกิจการอยู่ในเขตภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน ลำปางแพร่ สุโขทัย และหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เป็นสมาชิกชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด สาขาภาคเหนือ เท่านั้น
3. ด้านเวลา ศึกษาในช่วงเดือน ตุลาคม 2554 ถึง กันยายน 2555

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านทุนทางสังคม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่สินเชื่อหรือผู้ทำหน้าที่ด้านสินเชื่อ และด้านอัตราดอกเบี้ยเงินกู้มีอิทธิพลต่อสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) แนวคิดด้านการบริหารจัดการ ซึ่งนักวิชาการด้านองค์การและการบริหารจัดการหลายๆ ท่านได้ให้ความเห็นไว้หลากหลาย เช่น วันชัย มีชาติ (2549) ได้ให้ความหมายขององค์การ คือ การรวมตัวกันของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุร่วมกัน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ (2550) กล่าวว่าองค์การ เป็นการจัดรวมบุคคลที่ทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างหรือเป็นระบบการจัดการที่ออกแบบและดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างหรือเป็นกลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน สาคร สุขศรีวงศ์ (2552) ให้นิยามการบริหารจัดการ คือ การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรผ่านกิจกรรมต่างๆทางการจัดการ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมหลัก 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การขึ้นนำและการควบคุมองค์กร และ สมคิด บางโม (2553) ให้นิยามคำว่า การจัดการ คือการมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 1) การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน 2) การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงินและวัสดุอุปกรณ์ และ 3) การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เป็นต้น

2) แนวคิดด้านภาวะผู้นำ นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2546) กล่าวถึงผู้นำ ที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาชนบทที่ใช้แนวทางการรวมเป็นกลุ่มหรือองค์กรจะขาดผู้นำที่มีคุณภาพไม่ได้เลย ในขณะที่เดียวกันหากมีเฉพาะผู้นำที่มีคุณภาพ แต่ขาดสมาชิกที่มีคุณภาพงานกลุ่มก็จะเป็นไปได้อย่างยิ่ง ซึ่งลักษณะเฉพาะของผู้นำของกลุ่มเกษตรกร พบว่า ผู้นำกลุ่มเกษตรกรจะใช้ “บารมี” ของตนเองในการจูงใจสมาชิกให้ทำตามมากกว่าการใช้อำนาจ เนื่องจากว่ากลุ่มเกษตรกรมาจากกลุ่มคนที่มีสถานภาพคล้ายคลึงกันมีปัญหาบางอย่างร่วมกันหรือมีความต้องการในเรื่องเดียวกัน มารวมกันเพื่อทำงานบางอย่างให้บรรลุเป้าหมายของตน สุนันทา เลาหนันท์ (2548) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารงานเชิงพฤติกรรมศาสตร์ เรื่องเกี่ยวกับผู้นำกลุ่ม ว่าผู้นำมีความสำคัญต่อกลุ่มและองค์กร เพราะมีส่วนต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการทำงานแต่ละองค์กรจะมีทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำไม่เป็นทางการ และ จักรพงษ์ พวงงามชื่น (2552) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นต้องมีในตัวบุคคลที่เป็นผู้นำเพื่อให้ เป็นบุคคลที่มีสภาวะทางจิตที่เข้มแข็งสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเข้ามากระทบกับองค์กร สถาบันหรือสังคมที่อยู่ภายใต้การนำสามารถใช้พลังบางอย่างเปลี่ยนแปลงให้ไปในทิศทางที่ต้องการได้ โดยได้รับการยอมรับจากผู้ที่อยู่ภายใต้การนำหรือผู้ตาม นั่นเอง

3) แนวคิดองค์กรการเงินชุมชนเข้มแข็ง นภาพรณห์ หะวานนท์ และคณะ (2550) กล่าวว่า ความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของชุมชนพิจารณาได้จากศักยภาพของชุมชนในการจัดการระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้สมาชิกในชุมชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการผลิตเพื่อการค้า คือ มีกลไกในการระดมเงินทุนของชุมชน เพื่อเป็นสินเชื่อให้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งภาพสะท้อนความอ่อนแอของชุมชน ได้แก่ การที่ชุมชนต้องพึ่งแหล่งสินเชื่อจากนายทุนหรือธนาคาร การที่ต้องขายสินค้าให้กับคนกลางและไม่อำนาจต่อรองในเรื่องราคา อ้อยทิพย์ เกตุเอม (2554) กล่าวว่า “ชุมชนเข้มแข็ง” คือ ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีต่อชุมชน ทุกคนไม่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิด พลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากร แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ด้วยตนเอง

4) แนวคิดด้านทุนทางสังคม นภภรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2546) กล่าวว่า ทุนชุมชน หมายถึง สิ่งที่คนในชุมชนหรือคนนอกชุมชนที่อยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อการดำรงชีวิตและเป็นประโยชน์ต่อบังเอิญบุคคล ครอบครัว และเพื่อการดำรงอยู่ของชุมชน ทุนชุมชนจะได้รับการสร้างสรรค์สืบสานและสะสมกันต่อกันมาจนกลายเป็นสิ่งแสดงออกถึงอัตลักษณ์หรือความเป็นชุมชน

5) แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เกษตรกรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่การเริ่มค้นหาปัญหา การวินิจฉัยสาเหตุ หาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเขาเอง จึงจะก่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญมากของการเจริญเติบโตของกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันกลุ่มที่แข็งแกร่งต้องทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมจึงจะก่อประโยชน์ให้แก่สมาชิกได้อย่างเต็มที่ จักรพงษ์ พวงงามชื่น (2552) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การพัฒนาที่ประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมทำร่วมรับผลประโยชน์ในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ดังนั้นการพัฒนาชุมชนที่สามารถชักจูงชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมได้นั้นถือเป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการพัฒนาแล้วครั้งหนึ่ง

6) แนวคิดการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ ชูรกิจ สินเชื่อเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้หลักและมีความสำคัญมากของสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์เครดิตยูเนียน พบว่าผลการดำเนินงานและความสามารถในการทำกำไร (กำไรส่วนเกิน) ส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งและความมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์และสมาชิกเกิดความพึงพอใจ ร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของมวลสมาชิกและสังคม สุรัชย์ กังวล (2552)

7) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชาลิสสา เลิศสกุล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการให้สินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด พบว่า ปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์แสดงถึงตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการใช้สินเชื่อ

ของสหกรณ์ออมทรัพย์มากที่สุด คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ และทุนสะสมตามข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนตัวแปรที่มีผลกระทบน้อยที่สุดคือ ปริมาณเงินรับฝากของสหกรณ์ออมทรัพย์ ชญาณุช ผดุงลาภยศ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสินเชื่อกรุงเทพธนวิภู ในเขตราชวงศ์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้คือ เจ้าหน้าที่ขาดการติดตามทวงถามขาดผู้รับผิดชอบในการแก้ไขและติดตามหนี้ ความไม่รัดกุมของหลักเกณฑ์และนโยบายในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินผู้ให้กู้ สุรัชย์ กังวล (2552) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการที่เหมาะสมของสถาบันการเงินชุมชน พบว่า ข้อค้นพบด้านคณะกรรมการแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุดคือ กลไกและกระบวนการบริหารจัดการ รองลงมา ได้แก่ ทรัพยากรการบริหารด้านเงิน การมีส่วนร่วม ทรัพยากรการบริหารด้านคน ทรัพยากรการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนทางสังคม ภาวะผู้นำและเครือข่ายตามลำดับ ส่วนด้านสมาชิกเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุดคือ กลไกและกระบวนการบริหารจัดการ เช่นกัน รองลงมา ได้แก่ ภาวะผู้นำ ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมและเครือข่ายตามลำดับ

ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นตัวแปรที่ต้องการศึกษาวิจัยว่าตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนจริงหรือไม่ จึงนำตัวแปรมาวิจัยเพื่อหาคำตอบต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

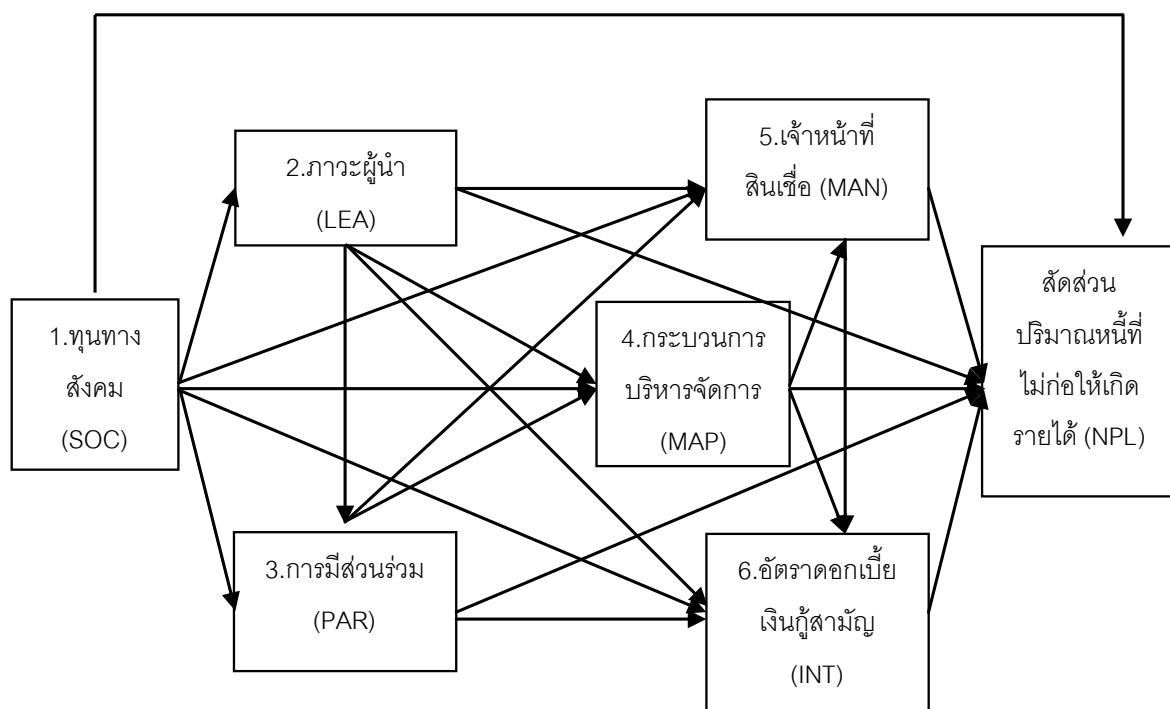
1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่อยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย จำนวน 109 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ 9 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน ลำปาง แพร่ และสุโขทัยโดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, T. 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากการคำนวณได้ตัวอย่างที่

เหมาะสมเท่ากับ 86 สหกรณ์ฯ

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการใช้แบบสอบถาม ปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยง โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในแบบ Cronbach's Alpha โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 261) จากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8431 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) วิธีวิเคราะห์ข้อมูล 3.1) การศึกษาความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.2) การศึกษา

วิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีนัยต่อการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยใช้สมการการวิเคราะห์ถดถอย การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเส้นทางสัมพันธ์ ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 326) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ทางสถิติทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีรูปแบบของสมการและลักษณะของเส้นทาง แสดงดังภาพ 1 ดังนี้

ภาพ 1 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis) ของตัวแปรที่ศึกษา

จากแบบจำลองภาพที่ 1 สามารถเขียนรูปแบบสมการความสัมพันธ์ที่ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Regression analysis) ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$NPL = a + b_1 SOC + b_2 LEA + b_3 PAR + b_4 MAP + b_5 MAN + b_6 INT$$

โดยกำหนดให้

NPL = ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans)

$b_1, \dots, b_6$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (regression coefficient) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว

SOC = ทูทางสังคม (social capital)

LEA = ภาวะของผู้นำ (leadership)

PAR = การมีส่วนร่วม (participation)

MAP = กระบวนการบริหารจัดการ (management process)

MAN = เจ้าหน้าที่สินเชื่อหรือผู้ทำหน้าที่ด้านสินเชื่อ (man)

INT = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สามัญ (interest)

a = ค่าคงที่ (constant) ของสมการถดถอย

รูปแบบสมการคะแนนมาตรฐาน โครงสร้างการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์

$$SOC = (e_1)$$

$$LEA = P_{21} SOC + (e_2)$$

$$PAR = P_{31} SOC + P_{32} LEA + (e_3)$$

$$MAP = P_{41} SOC + P_{42} LEA + P_{43} PAR + (e_4)$$

$$MAN = P_{51} SOC + P_{52} LEA + P_{53} PAR + P_{54} MAP + (e_5)$$

$$INT = P_{61} SOC + P_{62} LEA + P_{63} PAR + P_{64} MAP + P_{65} MAN + (e_6)$$

$$NPL = P_{71} SOC + P_{72} LEA + P_{73} PAR + P_{74} MAP + P_{75} MAN + P_{76} INT + (e_7)$$

เมื่อ P = ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (path coefficient)

P_{ij} = โดยที่ i หมายถึง ตัวแปรสาเหตุ และ j หมายถึง ตัวแปรผล

ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ เป็นวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติอย่างหนึ่งที่อาศัยการประยุกต์ วิถีวิเคราะห์การถดถอย มาอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปร อิสระหลาย ๆ ตัวที่มีต่อตัวแปรตาม ทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ ทางตรง (direct effect) และทางอ้อม (indirect effect) และสามารถอธิบายทิศทางและปริมาณความสัมพันธ์ ของตัวแปรต่างๆ โดยมีลูกศรชี้ให้เห็นรูปแบบ (model) ของความสัมพันธ์ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, 2537: 13)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ

การศึกษาความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 5 ด้าน ผลการศึกษาพบว่าด้านกระบวนการบริหารจัดการด้านภาวะผู้นำด้านความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนและด้านทุนทางสังคมมีระดับความเข้มแข็งโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.80 3.77 3.69 และ 3.65 ตามลำดับ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความเข้มแข็งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.13 แสดงดังตาราง 1

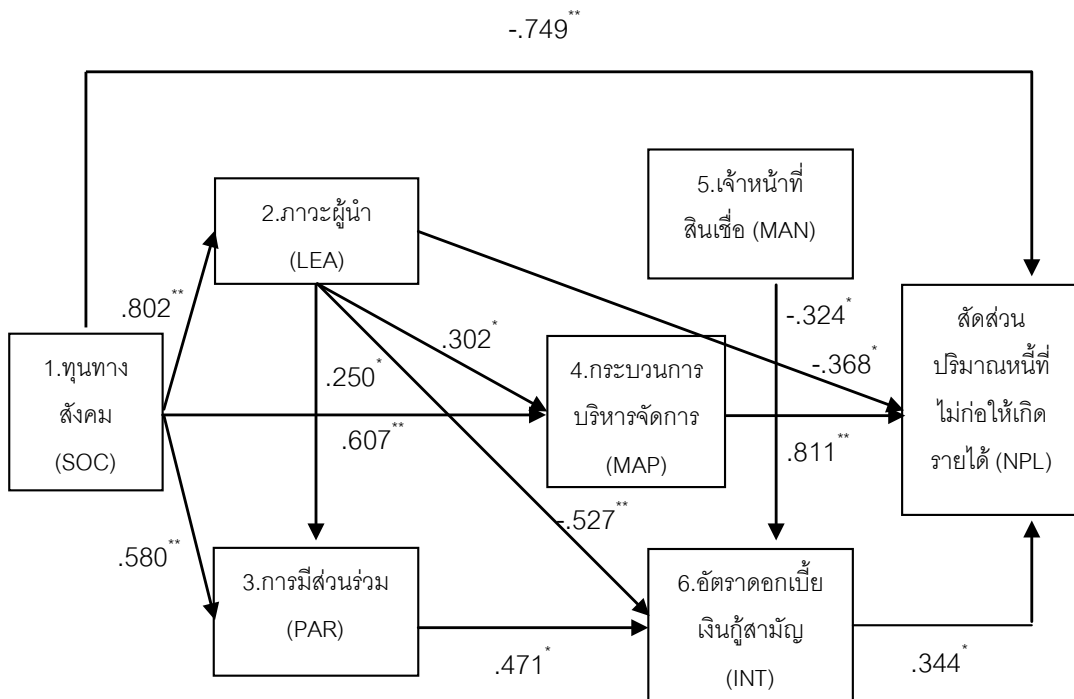
จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์ยังเชื่อมั่นว่าตนเองมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะสามารถช่วยเหลือสมาชิกและชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่ด้านการมีส่วนร่วมนั้นมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสหกรณ์เห็นว่าสมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและการตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากว่า สมาชิกเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ

เงินกู้ของสถาบันการเงินชุมชน (สหกรณ์เครดิตยูเนียน) ในการตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิกเพราะมีอำนาจหน้าที่และความเหมาะสมในการดำเนินการเองได้มากกว่า การให้สมาชิกติดตาม ตรวจสอบ การใช้เงินกู้ระหว่างกันเอง แต่ยกเว้นถ้าเป็นผู้ค้าประกันเงินกู้ระหว่างกันหรือหัวหน้ากลุ่มก็ควรจะทำหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบการใช้เงินกู้ดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ

ตาราง 1 สรุปภาพรวมความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในแต่ละด้าน

ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน	ระดับความคิดเห็นต่อความเข้มแข็ง		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านทุนทางสังคม	3.65	0.585	มาก
2. ด้านภาวะผู้นำ	3.77	0.713	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วม	3.13	0.667	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	3.80	0.803	มาก
5. ด้านความเข้มแข็งของสหกรณ์	3.69	0.575	มาก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เหตุผลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ

** = P < .01, * = P < .05

ภาพ 2 แสดงโมเดลรูปแบบเส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมุติฐานที่ผ่านการตกแต่ง

จากภาพที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ผ่านการตกแต่งแล้วพบว่า สัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 เส้นทาง และเส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 6 เส้นทาง ดังนั้น จึงสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของแต่ละสมการโครงสร้างมาเขียนเส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผ่านการตกแต่งแบบความ

0.811 - .749 0.344 และ -0.368 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัว เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชน

(2) ตัวแปรที่มีเฉพาะอิทธิพลทางอ้อมต่อสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านทุนทางสังคม (SOC) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม (PAR) เจ้าหน้าที่สินเชื่อ (MAN) และภาวะผู้นำ (LEA) โดยมีผลรวมอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพล ระหว่างตัวแปร

ประเภทความสัมพันธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม NPL					
	MAP	SOC	INT	LEA	PAR	MAN
1. ความสัมพันธ์รวมทั้งหมด	-0.133	-0.361	0.348	-0.369	-0.159	-0.130s
2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล (ผลรวม : TE)						
ก) ผลทางตรง : DE	0.811	-0.749	0.344	-0.368	0.000	0.000
ข) ผลทางอ้อม : IE	0.000	0.374	0.000	0.105	0.162	-0.111
3. ความสัมพันธ์ไม่ใช่ เหตุและผล = 1 - 2	-0.944	0.014	0.004	-0.106	-0.321	-0.019

สัมพันธ์ให้เป็นแบบจำลองที่ประหยัด (Parsimonious Model) เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุด

ซึ่งจากรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่ผ่านการตกแต่งแล้วนั้นพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดแล้ว จึงนำรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวมาหาอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) และผลรวมอิทธิพล (Total Effect: TE) ได้ดังแสดงในตาราง 2

จากตารางที่ 2 เมื่อวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีนัยยะต่อการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในเขตภาคเหนือ พบว่า

(1) ตัวแปรที่มีเฉพาะอิทธิพลทางตรงต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารจัดการ (MAP) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (SOC) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สามัญ (INT) และภาวะผู้นำ (LEA) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ

0.374 0.162-0.111 และ 0.105 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัว เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมซึ่งต้องผ่านตัวแปรอื่นๆ ก่อนแล้วจึงจะมีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชน

(3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารจัดการ (MAP) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านทุนทางสังคม (SOC) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สามัญ (INT) ภาวะผู้นำ (LEA) การมีส่วนร่วม (PAR) และเจ้าหน้าที่สินเชื่อ (MAN) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ 0.811 -0.375 0.344 -0.263 0.162 และ -0.111 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัว เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนซึ่งมีนัยยะต่อการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งสถาบันการเงินชุมชน ดังนั้น สถาบันการเงินชุมชนควรให้ความสำคัญกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังกล่าว

ข้างต้น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดความเข้มแข็ง โดยสามารถควบคุมและลดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ในการอำนวยการสินเชื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

จากสมมติฐานการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านทุนทางสังคม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่สินเชื่อหรือผู้ทำหน้าที่ด้านสินเชื่อ และด้านอัตราดอกเบี้ยเงินกู้มีอิทธิพลต่อสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชน ตามสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ลักษณะความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน พิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก คือ 1) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ โดยสะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์จะต้องมีการควบคุม การพิจารณาการให้เงินกู้กับสมาชิกถูกต้องตามระเบียบอย่างสม่ำเสมอ 2) ด้านภาวะผู้นำ โดยสะท้อนให้เห็นว่าคณะกรรมการต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับการให้กู้ยืมและการคืนเงินกู้ อย่างชัดเจน 3) ด้านความเข้มแข็งของสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยสะท้อนให้เห็นว่าจำนวนเงินกู้ยืมที่สมาชิกได้รับเฉลี่ยต่อคนนั้นสมาชิกมีความพอใจมากและทำให้เกิดความภักดีต่อองค์กร 4) ด้านทุนทางสังคม โดยสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกมีระดับความไว้วางใจต่อคณะกรรมการหรือผู้นำในชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์อันนำมาซึ่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ 5) ด้านการมีส่วนร่วม โดยสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกมีความพึงพอใจที่ได้รับเงินปันผลตามสัดส่วนของกำไรสุทธิอย่างเหมาะสม ทำให้สมาชิกเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของ

การวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีนัยยะต่อการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน ในเขตภาคเหนือ นั้น สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารจัดการ มีอิทธิพลโดยตรงต่อสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุด มีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ 0.811 เนื่องจากกระบวนการบริหารจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การขึ้นนำ และการควบคุม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นแนวทางที่องค์กรหรือผู้บริหาร (คณะกรรมการสหกรณ์)

ต้องนำมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันการเงินชุมชนภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น สถาบันการเงินชุมชน (สหกรณ์เครดิตยูเนียน) ที่มีความสามารถในการปรับตัว โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการย่อมทำให้สามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วพอเพื่อให้สถาบันการเงินชุมชนของตนอยู่รอดได้ ซึ่งก็ย่อมขึ้นอยู่กับบริหารจัดการเป็นสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาหรือนำพากิจกรรมใดๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการที่เหมาะสมนั้นสามารถทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลงหรือป้องกันได้ และยังถือเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อันส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชนเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

ซึ่งเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ใช้ในการศึกษาทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ทุนทางสังคม ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม กระบวนการบริหารจัดการ เจ้าหน้าที่สินเชื่อหรือผู้ทำหน้าที่ด้านสินเชื่อและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สามัญต่างส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อสัดส่วนปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชน ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ที่ตามโมเดลการสร้างเส้นทางความสัมพันธ์ของสถาบันการเงินชุมชนที่สร้างขึ้น มามีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประจักษ์ ผลเรือง (2546) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด คือ ระบบองค์การการบริหารจัดการ รองลงมาได้แก่ ระบบสนับสนุนระบบหมู่บ้าน และระบบสมาชิก ตามลำดับ

ดังนั้นถ้าหากคณะกรรมการและสมาชิกของสหกรณ์ต่างเรียนรู้และเข้าใจถึงหลักการอุดมการณ์ สหกรณ์อย่างลึกซึ้งแล้วย่อมทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน ในการเป็นเจ้าของสหกรณ์เครดิตยูเนียน เกิดการมีจิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ไม่สร้างปัญหาการคืนเงินล่าช้าหรือปัญหาหนี้เสียให้กับสหกรณ์เครดิตยูเนียน สมาชิกได้รับประโยชน์ในส่วนที่ควรได้รับอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม สหกรณ์เครดิตยูเนียนก็จะเป็ นสถาบันการเงินชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรให้ความสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการโดยบุคลากรกลุ่มเป้าหมายแรกๆ ที่ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ ประธานและคณะกรรมการสหกรณ์ควรเน้นด้านการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการจัดประชุม จัดสัมมนา ฝึกอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการแก้ไขหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และให้ความรู้ในการบริหารจัดการในด้าน การวางแผน การจัดการ การขึ้นนำและการควบคุม เนื่องจาก โมเดลการวิเคราะห์เส้นทางที่พบว่า ตัวแปรกระบวนการบริหารจัดการมีอิทธิพลโดยตรงต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงการพัฒนาควรปลูกจิตสำนึกของคณะกรรมการสหกรณ์และสมาชิกให้ตระหนักและเรียนรู้ให้เข้าใจถึงจิตธรรม หลักการอุดมการณ์สหกรณ์ในการเข้ามาทำธุรกรรมต่างๆ ร่วมกับสหกรณ์ โดยสมาชิก คือ เจ้าของสหกรณ์และสหกรณ์เป็นของสมาชิกทุกคน สมาชิกทุกคนสามารถช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ทั้งนี้เพื่อให้การดำรงอยู่ของสมาชิกทุกคนดีขึ้น โดยสมาชิกต้องมีวินัยทางการเงิน เมื่อกู้ยืมเงินสหกรณ์ไปแล้วต้องชำระคืนให้ตรงตามเงื่อนไข

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2537). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค PATH ANALYSIS. มปป.
- จักรพงษ์ พวงงานขึ้น. (2552). การพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดดีพรีนธ์.
- ชญาณูช ผดุงลาภยศ. (2550). ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสินเชื่อกรุงเทพธนวิภู ในเขตราชวงศ์ ๖ กรุงเทพมหานคร. สิ้นเชื่อกรุงเทพธนวิภูของ บมจ.ธนาคารกรุงเทพ. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชาลีสา เลิศสกุล. (2549). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการให้สินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพรณี หะวานนท์ และคณะ. (2546). รายงานสรุปโครงการวิจัยและประเมินกองทุนหมู่บ้านกองทุนหมู่บ้านและการสะสมทุนชุมชน. โครงการวิจัยและประเมินกองทุนหมู่บ้าน : โครงการปริญญาเอกพัฒนศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภาพรณี หะวานนท์ และคณะ. (2550). ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นันทิยา หุตานุกูวัตร และณรงค์ หุตานุกูวัตร. (2546). การพัฒนาองค์กรชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).

- ประจักษ์ ผลเรือง. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน. ขอนแก่น: ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันชัย มีชาติ. (2549). การบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). การจัดการและพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : บริษัท อิระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด.
- สมคิด บางโม. (2553). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : บริษัท วิทยพัฒน์ จำกัด.
- สุนันทา เลานันทน์. (2548). การพัฒนาองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิทยาทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ หลักการ วิธีการ และการประยุกต์. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. โรงพิมพ์ เลียงเชียง.
- สุรัชย์ กังวล. (2552). การบริหารจัดการที่เหมาะสมของสถาบันการเงินชุมชน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันพัฒนากรรมการสหกรณ์. (2554). เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ. ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.coopinthailand.com>
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2552). การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : บริษัท จี.พี. ไฮเบอร์พริ้นท์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.cpd.go.th/web-deta/plan10/plan10.htm>
- อ้อยทิพย์ เกตุเอม. (2554). “การพัฒนาทุนทางสังคมและประชาคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”. ค้นเมื่อ 28 เมษายน 2554, จาก <http://www.comdev.ricr.ac.th/>
- Yamane, T. (1973). Statistics and introductory analysis. New York: Harper and Row Publication.